

Проект «Барометр земельної реформи: інформаційна та адвокасі кампанія»

Барометр земельної реформи

Як уникнути корупції під час оформлення прав на землю?

Випуск №16/2013 (лютий, 2013)

Автор

Петро Залізник

petro.zalizniak@gmail.com

Центр політико-правових реформ
Проект «Барометр земельної реформи»

Україна, м. Київ, вул. Хрещатик 4, оф. 13,

поштовий індекс: 01001

тел.: (044) 278-03-17

факс: (044) 278-16-55

e-mail: centre@pravo.org.ua

web: www.pravo.org.ua

Це дослідження випускається Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій в рамках проекту «Об'єднуємося заради реформ (UNITER)», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та здійснюється Pact в Україні. Проведення цього дослідження стало можливим завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст дослідження є винятковою відповідальністю Центру політико-правових реформ та Інституту економічних досліджень та політичних консультацій та не обов'язково відображає погляди USAID, Pact або уряду США. Забороняється відтворення та використання будь-якої частини цього дослідження у будь-якому форматі, включаючи графічний, електронний, копіювання чи використання в будь-який інший спосіб без відповідного посилання на оригінальне джерело.

Соціологічні дослідження, проведені у рамках проекту «Барометр земельної реформи: інформаційна та адвокасі кампанія», свідчать про те, що 40% землевласників мали досвід та чули про неофіційні платежі та інші корупційні умови задля оформлення права власності на земельну ділянку. Як правило, для того, щоб отримати чи оформити належні документи відповідні особи інформувалися про необхідність здійснити неофіційні платежі, надати певні товари або послуги. За результатами опитування у Хмельницькій області 38,3% респондентів чули про неофіційні платежі; у Дніпропетровській – 18,3%, а у АР Крим – 60,9%. Ця стаття надає рекомендацій, виконання яких зможе призвести до зменшення ризику виникнення корупції при оформленні права на землю.

На жаль, у юридичній практиці не існує єдиного усталеного методу чи рекомендації за умови виконання яких можливо було б гарантувати відсутність корупційних ризиків і неможливість вимагання коштів від осіб, які звертаються до органів влади. Однак існують загальні рекомендації, які можуть значно знизити рівень можливості виникнення корупційного ризику при взаємодії приватної особи із працівниками органів місцевого самоврядування та органів державної влади. Зокрема, такі рекомендації можна знайти у практичному посібнику, підготовленому Центром політико-правових реформ: «Запобігання і протидія корупції в органах місцевого самоврядування: практичний посібник»¹.

Однією із перших і основних рекомендацій є високий рівень поінформованості приватних осіб щодо діяльності органу влади. Цей принцип має двояку дію. По-перше, орган влади чи-то місцевого самоврядування має інформувати приватних осіб, щодо адміністративних послуг та іншої діяльності, яку здійснює орган. Як правило, це здійснюється у приміщеннях відповідних установ на стендах оголошень. У межах цього аспекту особа може звернутися до кабінету прийому громадян відповідного органу; попросити відповідальних осіб отримати повний доступ до нормативної бази, що регулює діяльність органу та процедуру надання адміністративних послуг; відвідати спеціальний консультативний кабінет та звернутися до довідкових служб, ознайомитися із офіційним веб сайтом та зразками документів на ньому (за умови, якщо такі є). По-друге, сама приватна особа може здобувати інформацію про діяльність органу із багатьох джерел, незалежних від органу місцевого самоврядування чи органу державної влади: законодавчих баз, практичних посібників, коментарів законодавчих актів, гарячих ліній органів місцевого самоврядування та державної влади (до речі, як і у своєму районі/області і т.д., так і у інших).

З огляду на те, що в основному питання неофіційних платежів, згідно із результатами досліджень у рамках проекту «Барометр земельної реформи: інформаційна та адвокасі кампанія», виникають у питаннях приватизації землі чи оформленні прав на землю, то було б корисно ознайомитися з наступними нормативними актами: Земельний кодекс України, Закон України «Про землеустрій», Закон України «Про землеустрій», «Про державний земельний кадастр», «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень» та іншими підзаконними нормативно

правовими актами, які були виданими на реалізацію зазначених законів.

Другою рекомендацією є отримання інформації щодо доступу до органу влади та знання строків, протягом яких приватна особа має отримати відповідну адміністративну послугу. Такі строки зазвичай встановлені або законом або місцевим підзаконним актом. Якщо такі строки не дотримуються, то відповідний орган порушує закон, а приватна особа набуває права подати позов до суду проти незаконної діяльності органу влади чи місцевого самоврядування.

Важливо також знати інформацію про внутрішній контроль у відповідному органі, а іншими словами хто контролює та може вплинути у рамках закону на службовця, який надає адміністративні послуги конкретній приватній особі. У випадку, якщо даний службовець некоректно поводить себе і відмовляється виконувати свої обов'язки належним чином, чи вимагає документи, довідки та інші речі, які не передбачені законом, то можна звернутися до посадової особи, яка контролює такого службовця.

Як показує практика, то багато органів влади і місцевого самоврядування мають інформацію про надання адміністративної послуги і надають її зацікавленим особам. Важливо ознайомитися із цією інформацією та порівняти її із оригіналами чинних законодавчих актів, які регулюють цю адміністративну послугу.

І останнім, але не менш важливим є те, що часто неофіційні платежі та інші корупційні елементи вимагаються так званими посередниками, а не самими службовцями, які займаються шахрайством та вводять в оману приватних осіб. З огляду на це дуже важливо особисто спілкуватися із представником органу місцевого самоврядування чи державної влади, у такий спосіб займаючись оформленням свого права (напр., приватизацією земельної ділянки, отримання державного акту на земельну ділянку, витягу з земельного кадастру тощо).

Підсумовуючи, знання приватною особою усієї інформації щодо діяльності та функціонування органом місцевого самоврядування чи державної влади зводять до мінімуму ризик маніпуляції інформацією відповідними органами, а що частіше трапляється: третіми особами, які часто переконують, що «лише вони» можуть забезпечити «вирішення» того чи іншого питання. Отже, приватній особі варто перед початком співпраці із органом державної влади чи місцевого самоврядування володіти якомога більшим обсягом інформації щодо функціонування органу, його діяльності, строків і процедури надання адміністративних послуг, а також чи не найважливішим є безпосереднє спілкування із відповідальними представниками відповідних органів.

1

http://despro.org.ua/media/articles/07_book_banchuk_zapob_ganny_a_protid_za_korupc_.pdf